

consentaneam. Nam imprimis nihil in hujusmodi rebus introducitur, quod juri divino positivo aut naturali repugnet, quia universalis Ecclesia non potest in fide aut moribus errare, ut supra est ostensum. Deinde, quidquid in hoc genere fit, derivatur a legitima potestate a Christo data Vicariis suis, et Pastoribus Ecclesiae ad illam gubernandam, de qua in lib. 3 dicturi sumus. Ideoque licet in his, quae ad mores, vel cultum externum pertinent, sit interdum varietas, non est novitas reprehensibilis, nec inducit in doctrina fidei mutationem, seu variationem, imo nec additionem alicujus rei, quae in doctrina evangelica, et apostolica virtute non contineretur. Denique ad totam hanc Ecclesiae illustrationem recte accommodari potest elegans sententia Vincentii Lirinensis, qui, in c. 28, ita objicit: *Forsitan dicet aliquis: Nullusne ergo in Ecclesia Christi profectus habebitur religionis? Habeatur plane, et maximus. Nam quis ille est tam invidus hominibus, tam exosus Deo, qui illud prohibere conetur? Sed ita tamen, ut vere profectus sit ille fidei, non permutatio. Siquidem ad profectum pertinet, ut in semet ipsa unaquaqueque res amplificetur, ad permutacionem vero, ut aliquid ex alio in illud transvertatur. Crescat igitur, oportet, et multum, vehementerque proficiat, tam singulorum, quam omnium, tam unius hominis, quam totius Ecclesiae, aetatum ac saeculorum gradibus, intelligentia, scientia, sapientia; sed in suo duntaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia.*

10. *Satisfit exemplis in principio adductis.* — Ex his ergo abunde satisfactum est difficultati propositae; et ad exempla quae rex objicit, in libr. 2 in particulari respondebimus; nunc in generali, tam ad illa quam ad ea quae nos addimus, ex dictis facile respondeamus, omnia illa habere fundamentum, vel in Scriptura, vel in traditione apostolica, seu aliis principiis fidei. Et quia vel satis declarata non erant, vel temporum decursu obscurata, vel in dubium vocata fuerant, per Ecclesiam declarari ac definiti denuo poterunt; nam ad hoc habet potestatem et divini Spiritus assistentiam simul cum sua a Christo promissam, et ita semper cum necessitas postulavit, in Ecclesia Christi observatum est. Et ideo non est in his comparanda Ecclesia Catholica cum Synagogis haereticorum, quorum novitates sunt antiquis dogmatibus contrariae, ideoque profanae sunt; novae autem definitiones Ecclesiae non solum non pu-

gnant cum antiquis, verum potius ex illis derivatae sunt per legitimam potestatem, ideoque vel non sunt profanae, sed sacrae, si nova dicenda sunt; vel certe non sunt dogmata simpliciter nova, sed antiqua et apostolica, sive ante plures, sive ante pauciores annos declarata seu definita sint. Parumque refert quod rex Angliae certum antiquitatis tempus, certumque modum necessitatis ad credendum, vel non recusandum aliquid, requirat. Nam per hoc convincitur, non confiteri se catholicam fidem, cujus columna et firmamentum est Ecclesia Catholica, neque habere in credendo certam et universalem regulam fidei ab Apostolis traditam, ideoque Apostolicam fidem profiteri aut defendere non posse.

CAPUT XIX.

SECTAM ANGLICANAM NULLIUS ANTIQUI MARTYRIS SANGUINE DECORATAM, SED POTIUS DAMNATAM ESSE OSTENDITUR.

1. *Verba regis expenduntur.* — Addit rex Angliae in suo defensoris fidei titulo duas alias praerogativas, seu laudes illius fidei, vel potius sectae, quam defendit. Una est, fidem illam esse veteris ac primitivae Ecclesiae, de qua nihil amplius dicere necesse est, quia haec proprietas recte intellecta non est alia ab attributo fidei apostolicae; quia Ecclesia primitiva non est alia ab Ecclesia vera et Catholica, quae nunc est; sed est eadem, secundum statum quem in principio plantationis suae habuit, quod fuit tempus praedicationis Apostolorum, et ideo nihil est aliud, fidem esse Ecclesiae primitivae, quam esse illam, quam Apostoli Ecclesiae tradiderunt. Cum vero in illo titulo huic particulae additur, *veterisque ac primitivae Ecclesiae*, virus erroris sub verbis latere videtur. Indicatur enim fidem veteris ac primitivae Ecclesiae in universali et visibili Ecclesia defecisse, et per novatores instauratam esse, et ita innovatam a rege defendi. Quamvis enim verba ipsa manifeste hoc non prodant, ex aliis Protestantium principiis ac doctrinis timere non immerito possumus, ne rex in hoc sensu veteris Ecclesiae fidei protectorem se proferat. Verumtamen quocumque sensu id fuerit dictum, est satis impugnatum ex dictis. Nam imprimis ostensum est sectam illam in his, quae habet propria, apostolicam fidem non esse; ergo nec esse potest fides Ecclesiae primitivae, cum

illa maxime apostolica fuerit. Deinde, licet in his, quae cum Romana fide convenit, aliqua ex parte fidem primitivae Ecclesiae retineat, in multis tamen a vero sensu primitivae Ecclesiae aberrat, et quae vera retinet, casu potius et humana opinione, quam vero spiritu primitivae fidei conservat. Ideoque quoad hanc partem illa sufficere censemus, quae de attributo apostolicae fidei dicta sunt.

2. *Rex Jacobus asserit fidem Anglicanam martyrum sanguine fuisse decoratam.* — Alteram laudem, ultimamque praerogativam suae fidei ponit rex Angliae, *plurium Episcoporum, fidelique Martyrum sanguine esse illustrem*, quam possem etiam merito praetermittere, tum quia laus haec propria est verae, catholicae et apostolicae fidei, ut etiam ipse rex in verbis sui tituli sentire videtur; cum ergo demonstratum sit sectam illam neque veram fidem, neque apostolicam, vel catholicam esse, satis etiam probatum relinquitur non esse tali laude dignam. Tum etiam, quia Martyrum testimonium non facit veram fidem, sed potius vera fides facit, verum esse martyrium, quod pro illa suscipitur: nam, ut eleganter Cyprianus, ep. 23, *non Martyres Evangelium faciunt, sed per Evangelium martyres fiunt*. Ideoque dicit etiam Augustinus, ser. 14 de Verb. Apost.: *Ideo martyres, quia fideles*. Igitur sanguis martyrum, licet illustret veram fidem, per se tamen illam non ostendit, sed supponit. Quia vero, ut multi referunt, Protestantes de testimonio Martyrum multum gloriantur, et quia ex ipsismet verbis et confessione regis non leve argumentum sumere possumus ad illam praesumptionem coercendam, erroremque convincendum, ideo de hoc etiam puncto pauca subjungere visum est.

3. *Anglicanam sectam Martyrum sanguine oppugnari, ostenditur.* — Duo autem prius a serenissimo rege interrogare necessarium duco. Unum est, an partem suae fidei, vel totam, martyrum sanguine illustratam esse intelligat; alterum est, de quibus martyribus loquatur; an de antiquis, qui ante Calvinum, Lutherum, et alios nostrorum temporum haereticas praecesserunt; vel etiam de novis, qui post exortum Anglicanum schisma consumpti sunt. Multum enim refert haec accurate discernere, ut quae fides, quo sanguine vere et non fecte reddatur illustris, sine ambiguitate intelligatur.

4. Possumus ergo, ut capite superiori tetigi, loqui de fide Angliae quoad partem fidei

antiquae quam retinet, et communem habet cum Ecclesia Romana, a qua illam didicit, vel quoad dogmata in quibus per novos sectarios mutatio et defectio facta est. Loquendo ergo de priori parte, seu de antiqua fide, et consequenter etiam de antiquis Martyribus, verissimum est illam fidem sanguine Sanctorum Martyrum factam esse illustrissimam. Hoc vero nihil Anglicanam causam juvat, imo plane condemnat. Quia illi Martyres non Anglicanae, sed catholicae et apostolicae fidei testimonium dederunt, et hoc modo sanguine suo eam illustrarunt. Testes sunt antiquissimi Patres, qui saepissime asserunt, persecutionibus tyrannorum martyres interficientium illustriorem factam esse Ecclesiam Christi, et non solum diminutam non fuisse, verum potius mirabiliter auctam, juxta celebrem Leonis Papae sententiam, serm. 4 in Natali Petri et Pauli: *Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed augetur, et semper dominicus ager segete ditiori vestitur, dum grana, quae singula cadunt, multiplicata nascuntur.*

5. Neque est dissimilis sententia Augustini, lib. de Catechizandis rudib., cap. 24: *Illam vitis, quae per orbem terrarum, sicut de illa prophetatum, et ab ipso Domino praenuntiatum erat, fructuosos palmites diffundebat, tanto pullulabat amplius, quanto uberiore Martyrum sanguine rigabatur, quibus per omnes terras innumerabiliter pro fidei veritate morientibus, etiam ipsa persequentia regna cesserunt, et ad Christum cognoscendum, atque venerandum, fracta superbiae cervice, conversa sunt.* Similia scribit Praefat. ad Psalm. 40, dicens, Judaeos occidisse Christum in se, paganos autem voluisse illum occidere in corpore suo, et subjungit: *Occisi sunt Martyres, et multiplicandam Ecclesiam valuit sanctus sanguis effusus, multiplicati sunt magis magisque Christiani, et non est impletum quod dixerunt inimici: Quomodo morietur, et peribit nomen ejus.* Et eleganter Tertullianus, in Apologetico extremo, ait ad Tyrannos: *Cruciate, torquete, probatio est enim innocentiae nostrae iniquitas vestra. Plures efficimur, quoties metimur a vobis, semen est sanguis Christianorum.* Et plura habet lib. ad Martyres; et Justinus Martyr, contra Triphonem; et Cyprianus, epist. 11: *O beatam Ecclesiam nostram, quam sic honor divinae dignationis illuminat, quam temporibus nostris gloriosus Martyrum sanguis illustrat, erat ante in operibus fratrum candida, nunc facta est in Martyrum cruore purpurea.* Loquantur autem hi Patres, ut ex eorum

scriptis constat, de Ecclesia universali, vel de Romana, vel si interdum loquuntur de aliqua particulari (ut Cyprianus de Africana), perinde est, quia loquitur de illa ut parte Ecclesiae Catholicae, et ut conjuncta per eandem fidem Romanæ sedi, ut ex aliis ejus locis in superioribus allegatis manifestum est. Cum ergo ostensum sit, Ecclesiam Romanam et Catholicam, quæ nunc est, eandem esse quæ tempore Apostolorum et dictorum Patrum extitit, constat universam gloriam antiquorum Martyrum in hanc universalem Ecclesiam, quæ nunc existit, redundare.

6. *Antiqui martyres maxime Romanam extollunt fidem.* — *Evasio hereticorum refutatur.* — Et hinc ulterius concluditur, totam fidem hujus Catholicae Ecclesiae eodem antiquorum Martyrum sanguine confirmatam esse, et illustratam. Probatur, quia fides primitivæ Ecclesiae, et quæ fuit temporibus Cypriani, Augustini, et aliorum Patrum, eadem durat per legitimam successionem in præsentis Ecclesiae Catholicae, ut etiam est demonstratum; ergo sanguis Martyrum, qui fidei antiquæ Ecclesiae testimonium dedit, idem præbuit præsentis Ecclesiae fidei. Igitur fides Romana est, quæ sanguine dictorum Martyrum facta est illustris. Dicent fortasse hoc esse verum quoad sola illa dogmata fidei, quæ illo tempore in Ecclesia credebantur, non vero quoad alia nova, quæ postea, ut Protestantes calumniantur, in Ecclesia Romana per homines invecta sunt. Sed hoc facillime refutatur, quia fides Ecclesiae una semper est, nec variatur propter accidentale augmentum aut diminutionem, quoad majorem vel minorem rerum declarationem, vel quoad alias circumstantias quæ ex temporis successione pendunt. Quod adeo verum est, ut Augustinus, tract. 45 in Joannem, etiam de fide synagogæ et Ecclesiae Christi dixerit: *Tempora mutata sunt, non fides*; quod etiam affirmat 18 de Civit., c. 47, et lib. 49, contra Faust., c. 14, et sumitur ex illo 2 ad Cor. 4: *Habentes eundem spiritum fidei*. Quibus verbis (ut ibi notat Chrysostomus, homil. 9) ostendit Apostolus, eundem spiritum esse, qui in utroque testamento vim suam exercuerit. Multa ergo majori ratione cum Ecclesia Christi omni tempore eodem Spiritu Sancto regatur, eandem semper fidem retinet, etiamsi quoad res aliquas in uno tempore magis quam in alio per eandem Ecclesiam declarata sit.

7. *Martyres pro quovis tempore fidem confirmant.* — *Intelligitur assertio etiam de arti-*

culis recenter declaratis. — Quapropter Martyres, qui uno tempore suo sanguine catholicam fidem illustrarunt, totam fidem, et pro quocumque tempore existentem æque confirmarunt, et exornarunt maxime, quia ea, quæ in posteriori tempore declarantur, in antiquioribus virtute continentur, et omnia ita sunt inter se connexa, ut non possit unum illustrari, aut testimonio Martyrum confirmari, quin omnia pariter illustrentur. Sicut e contrario non potest unum negari, quin cætera omnia certitudinem suam amittant, et ideo virtute negentur. Exemplo rem declaro; nam multi Martyres pro confessione Trinitatis mortui sunt in Ecclesia, priusquam per Ecclesiam declaratum ac definitum esset Spiritum Sanctum a Filio procedere, et nihilominus fides hujus articuli non minus consignata est sanguine illorum Martyrum, quam fides cæterorum articulorum, quos tunc ipsi expresse confitebantur. Qua etiam ratione, qui pro fide moritur, confitendo expresse unum articulum, si illum credit catholica fide, virtute confitetur totam fidem Catholicae Ecclesiae, eamque suo sanguine consignat. Sic igitur cujuscumque veri Martyris sanguine, quocumque tempore effuso, tota fides catholica, in quocumque statu vel tempore consideretur, illustratur.

8. *Martyres occisi sunt pro defensione articulorum, quos Anglia diffitetur.* — Accedit quod multi ex antiquis et præcipuis Martyribus eadem dogmata, quæ nunc ab hæreticis in Ecclesia Catholica reprehenduntur, diserte tradiderunt, et postea suo sanguine consignarunt. Hoc imprimis conspici potest in Martyre et Pontifice Ignatio, qui in Epistolis suis ecclesiasticam hierarchiam, et subjectionem laicorum Pastoribus Ecclesiae debitam commendat, et Episcopum in suo munere regi comparat. Nam in ep. 10, ad Smyrnæos, Episcopum præfert presbyteris et diaconis, illumque post Deum honorare jubet, ut principem sacerdotum, imaginem Dei referentem propter principatum, et Christi, propter sacerdotium; et similiter honorare præcipit regem, quia in rebus creatis nullus est ei similis, nec Episcopo quidquam majus in Ecclesia. Et ad Antiochenos ait: *Cæsari subjecti estote, in his in quibus nullum animæ periculum est*. Ad Philadelph.: *Una (inquit) Eucharistia utendum, quia una est caro Domini nostri Jesu Christi, et unus illius sanguis, qui pro nobis effusus est, unum altare*. Et ad Romanos: *Volo (inquit) panem caelestem, qui est caro*

Christi, filii Dei; et in epist. ad Heronem, traditiones Apostolorum servare jubet. Et in speciali *Quadragesimam, et Dominicam, etc.*, Epist. ad Philipp. Et hanc fidem postea glorioso martyrio illustravit. Quis ergo neget sanctum hunc Pontificem et Martyrem testem esse fidei, quam nunc Ecclesia Romana profitetur? cum nec de sanctitate, et doctrina ejus, nec de illius Epistolis dubitari possit, teste Hieronymo, de Scriptoribus Ecclesiasticis; et Eusebio, lib. 3 Histor., cap. 30. Et hoc testimonium suo etiam sanguine confirmavit Polycarpus, qui in epistola sua ad Philipp., prius ad cavendas falsas doctrinas consulit, ut ad illud, quod traditum nobis est a principio, revertamur. Et postea epistolas Ignatii commendat dicens: *Ex omnibus enim vobis magnus erit profectus. Continent enim fidem, patientiam, et omnem ædificationem ad Dominum nostrum pertinentem*. Addere item possumus Irenæum, gloriosum etiam Episcopum et Martyrem, qui Ecclesiae Romanæ primatum et traditiones Ecclesiasticas apertissime docet, lib. 3 contra hæreses, a principio, per multa capita, et veritatem corporis et sanguinis Domini in Eucharistia, lib. 4, c. 34, in quibus principiis tota fides Romana virtute continetur; hic ergo sanctus Martyr illi etiam testimonium dedit. Eodem modo afferre possumus Justinum, fidem de veritate Eucharistiæ profitentem, et innumeros Romanos Pontifices, qui primatum suæ Sedis constantissime defenderunt, eademque constantia totam fidem suam sanguine confirmarunt.

9. *Concluditur contra assertum regis Angliæ.* — Ex quibus tandem in hoc puncto concludimus, si rex Angliæ adnitatur suam fidem commendare ex splendore, et claritate, quam habet vera fides christiana ex sanguine antiquorum martyrum, velit, nolit, convinci, eorundem Martyrum sanguinem damnare sectam suam quoad illa omnia, in quibus a Romana fide defecit. Probatur illatio: nam probatum est, illo sanguine illustratam esse totam fidem catholicam, quæ hodie in Romana Ecclesia perseverat, non solum quoad ea quæ Protestantes ex illa retinere voluerunt, sed etiam quoad omnia quæ deserenda elegerunt, multa quidem quæ jam tunc explicite in Ecclesia credebantur, alia vero quæ in illis et in infallibili Ecclesiae auctoritate virtute saltem continebantur. Unde inter hunc regis titulum, ejusque fidei confessionem, repugnantiam considero, quam ipse fortasse non animadvertit; nam in titulo fatetur fidem

apostolicam et primitivam sanguine martyrum illustrem fuisse, postea vero in confessione suæ particularis fidei antiquam evertit, quia multa fidei dogmata non tantum novitia (ut ipse loquitur), sed antiquitate Martyribus æqualia vel priora, negat, novaque inducit, quibus testimonium Martyrum evacuari necesse est. Ita enim antiqui Patres contra suorum temporum novatores insurgent.

10. *Repugnantia in dictis regis ostenditur.* — Præsertim Nazianz., ep. 2 ad Cledonium, dicens: *O ingentem absurditatem, absconditam post Christum sapientiam nobis annunciant, id quod sane lacrymis dignum est. Nam si triginta duntaxat abhinc annis fides in initium sumpsit, cum quadringenti jam fere anni fluxerint a quo Christus manifestatus est: inane utique tanto tempore fuit Evangelium, inanis etiam fides nostra, frustra Martyres martyrio perfuncti sunt, et tales tantique Antistites plebi præfuerunt, versuumque non autem fidei est gratia*. Similemque sententiam habet Tertullianus, in Præscriptionibus, c. 29, ubi contra eosdem hæreticos quas irridendo infert: *Tamdiu utique regnabit error, quamdiu hæreses non errant. Aliquos Marcionitas (nos dicamus Calvinistas) liberanda veritas expectabat, interea perperam credebatur*. Et post multa, *tot denique martyria perperam coronata*. Huc etiam spectat sententia Ambrosii, lib. 3 de Fide, cap. 7, ubi loquens de Concilio Nicæno, sic inquit: *Librum sacerdotalem quis nostrum resignare audeat signalum a confessoribus, et multorum jam martyrio consecratum? Quem qui resignare coacti sunt (utique in Concilio Ariminensi), postea tamen damnata fraude signarunt; qui violare non ausi sunt, Confessores et Martyres exlitterunt*. Quam gravissimam sententiam ad omnia legitima Concilia, et definitiones fidei ab Ecclesia approbatas merito accommodamus. Cum in eis sit consignatus liber sacerdotalis sub ejusdem Spiritus Sancti regimine conscriptus. Præsertim vero intentionem nostram confirmat verbum, quod subjungit Ambrosius: *Quomodo fidem eorum possumus denegare, quorum victoriam prædicamus?*

11. *Evasio.* — Fortasse audebunt adversarii dicere, non errasse antiquos SS. Pontifices et Martyres in confessione Christi aut Trinitatis, aut aliorum mysteriorum, pro quorum defensione sanguinem fuderunt: errare tamen potuisse, et errasse in aliis rebus, in quibus suis opinionibus adversantur, neque esse necessarium ut quidquid credebant, suo san-

guine confirmarent, sed illud tantum, pro quo oppetere mortem non dubitarunt. Sic enim Cyprianus Martyr sua morte Catholicorum fidem illustravit, quamvis per humanam ignorantiam crederet, rebaptizandos esse ab hæreticis baptizatos; hanc siquidem sententiam nullatenus suo sanguine confirmavit, nec pro ea defendenda mortuus est.

12. *Rejicitur et concluditur prædictos Martyres non errasse in aliquo dogmate fidei.* — Hæc tamen evasio impietatem magnam continet et temeritatem. Quia imprimis cogitari non potest Ignatium, Polycarpum, et similes sanctissimos Martyres in dogmatibus fidei errasse per hæresim aut pertinaciam, alioqui veri Martyres non fuissent, quia in hæresi non potest esse verum martyrium, ut statim subinferam: et ita suo sanguine christianam fidem non illustrassent. Hoc autem cogitare impiissimum esset, et perpetua et universali Ecclesiae traditioni contrarium, et prorsus temere contra omnem historiae fidem, et sine ullo fundamento excogitatum. Deinde nec potest in his Patribus præsumi error in dogmatibus fidei per ignorantiam, nam si culpabilis foret, repugnaret certe eorum sanctitati; si invincibilis, adeo eorum sapientiae et muneris est contraria, ut in suspicionem venire non possit. Tum quia multi eorum ab ipsismet Apostolis, alii vero ab apostolicis viris, et Apostolorum discipulis doctrinam fidei susceperunt. Tum etiam quia dogmata, de quibus loquimur, erant valde necessaria ad communem fidem Ecclesiae, in qua ipsi erant gravissimi Pastores et Doctores, ut de Eucharistia, de traditionibus, de Ecclesia, ejusque potestate spirituali, ac fide infallibili, et similibus. Et ideo hæc docebant, non ut dubia, sed ut certa, neque in angulo, sed in conspectu totius Ecclesiae, neque cum contradictione, vel aliorum Episcoporum, vel Romanæ Ecclesiae, sed cum communi omnium consensione; ergo sine ulla dubitatione non ex ignorantia vel opinione, sed ex certa fide illa docebant, proinde in ea de, pro qua moriebantur, illa omnia comprehenderant.

13. *Vindicatur Cyprianus a calumnia.* — Quomobrem longe dissimilis est Cypriani causa. Nam, ut omittam, Augustinum interdum insinuare¹, eum ante mortem sententiam retractasse, illa tunc non pertinebat ad dogmata necessaria fidei, neque ab Ecclesia communiter recipiebatur, et Summi Pon-

¹ Epist. 48, versus finem.

tifices (quamvis nondum definiendo) illi contradicebant, et ideo neque ipse Cyprianus ita illi adhærebat, ut illam inter dogmata suæ fidei reputaret. Quin potius audeo dicere, contrarium dogma, quod postea definivit Ecclesia, Cyprianum virtute semper credidisse. Nam, licet privata et humana opinione tunc ita sentiret, multo firmiter credebat Ecclesiam non posse errare, et paratus erat ad relinquendam propriam sententiam, si Ecclesia contrarium definiret. Ut ex Augustino sumitur in prædicta epistola de illo dicente: *Unitatem orbis terræ, atque omnium gentium, et diligendo tenuit, et disputando defendit.* Et inferius hoc magis explicans, dicit: *Aut non sensit omnino, quod eum sensisse recitatis, aut hoc postea correxit in regula veritatis, aut hunc quasi nævum sui candidissimi pectoris cooperuit ubere charitatis, dum unitatem Ecclesiae toto orbe crescentis et copiosissime defendit, et perseverantissime tenuit vinculum pacis*¹. Quasi diceret, quidquid privata opinione sentiret, semper animo fuisse subiectum regulæ Ecclesiae; et hoc modo dicimus, ipsum sanguine suo fidem Christianæ Ecclesiae simpliciter confirmasse.

14. In his ergo, quæ antiquissimi Pontifices et Sancti Doctores tanquam de fide certa Ecclesiae tradiderunt sine dissensione, imo cum communi Ecclesiae acceptatione, non potest ignorantia cogitari, alias tota eorum doctrina fluctuaret; et ideo dum pro sua fide sanguinem effuderunt, totum id, quod in hoc genere docuerunt, vel scriptum reliquerunt, eodem sanguine illustrarunt. Et propterea graviter Vincentius Lirinensis², novitates tali antiquitati contrarias cavendas esse præmonuit: *Nam si recipiantur* (inquit), *neesse est, ut fides beatorum Patrum, aut tota, aut magna ex parte violetur; neesse est ut omnes omnium ætatum fideles, omnes Sancti, omnes Virgines, omnes Sacerdotes, tanta Confessorum millia, tanti Martyrum exercitus, tanta populorum celebritas, et multitudo, totus postremo jam pene terrarum orbis per catholicam fidem Christi capiti incorporatus tanto sæculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, pronuncietur.*

¹ Ex Augustino, libr. 1 de Baptism., c. 18.

² Cap. 33.

CAPUT XX.

VEROS NOSTRORUM TEMPORUM MARTYRES NON ANGLICANAM SECTAM, SED ROMANAM FIDEM ILLUSTRASSE.

1. *Sectarii non vere martyres.* — Venio ad alteram partem de novis Martyribus, qui post exortum Anglicanum schisma in Ecclesia sunt perpessi, ut si forte rex Angliæ de ipsis loqui velit, catholicam etiam in hac parte sententiam defendamus. Quos enim, quæso, vocat Martyres? an eos qui in sua secta vel pro illa interfecti sunt? an potius eos qui propter fidem Ecclesiae Romanæ a defensoribus illius sectæ occisi sunt? At de his posterioribus loqui non potest, nam illi non Anglicanam sectam, sed Romanam fidem illi contrariam illustrarunt, quia in detestationem illius sectæ mortui sunt. Imo, licet tantum pro Christo, et pro illis articulis fidei, quos Anglia recipit, a gentilibus, vel paganis interfecti sint, eorum gloria in Ecclesiam Catholicam et Romanam, ac fidem ejus in qua moriuntur, redundat, et consequenter omnem hæreticam pravitatem illi contrariam condemnant. Si vero rex loquatur de sectariis propter suam pertinaciam punitis, immerito eos Martyres vocat; nam revera Martyres non sunt, sed malefactores juste castigati. Primo quidem quia, ut recte dixit Cyprianus, lib. de Unit. Eccles., *illa mors non est fidei corona, sed pœna perfidiæ.* Secundo, quia *martyrem non facit pœna, sed causa*, ut ex Cypriano refert Greg., lib. 2 Reg., Epist. 36; et tradit August., serm. 50, de Sanctis, qui est sextus de Martyribus, et latius concione 2 in Psalm. 34, explicans illa verba: *Excurge, et intende iudicio meo, Deus meus, et Dominus meus, in causam meam: Non in pœnam meam* (inquit Augustinus), *sed in causam meam, non in id quod mecum habet latro commune, sed in id quod Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam: hæc enim causa discreta est; nam pœna similis est bonis et malis. Itaque Martyres non facit pœna, sed causa.* Qui ergo propter hæresim et schisma interfecti sunt, non sunt Martyres, alias latrones et malefactores omnes martyres vocandi essent, ut Augustinus ibidem late prosequitur, et epist. 50, et lib. 4 de Baptism., cap. 17, et aliis locis, quæ statim insinuabimus; specialiter vero in serm. 2 de Sanct.

Vincent.¹, rationem reddit: *Quia isti dolores tolerant pertinacia, non constantia, vitio, non virtute, pravo errore, non recta ratione, diabolo possidente, non persequente.* Quam etiam rationem optime prosequitur Chrysostomus, Orat. contra Judæos.

2. *Ratione declaratur ex parte inferentis mortem.* — Possumus præterea ratione morali convincere, mortem hanc pro falso errore susceptam, non esse martyrium, sive consideretur ex parte causæ, sive ex parte inferentium, sive ex parte acceptantium illam in defensionem erroris. Non quidem ex parte causæ, ut dictum est, quia illa mors non est pro Christo: *Sanguis autem effusus is tantum martyrium facit, qui pro Christi nomine funditur*, ut dixit Hieronymus, in epist. ad Philem., initio. Qui generalius id declarat in cap. 5 ad Galat., ad fin. Neque etiam ex parte punientis, quia qui sic punit pertinacem, non id facit in odium veritatis, sed in defensionem, nec injuste persequendo personam, sed juste vendicando delictum, et pertinaciam in illo.

3. *Diluitur objectio.* — *Veritas martyrii ex sola morte non dignoscitur.* — Dices hoc esse, quod inter nos et hæreticos controversum est, scilicet, an sectarii, qui pro sua secta moriuntur, pro errore vel pro veritate moriantur. Respondemus hanc controversiam non posse ex sola passione mortis definiri: nam (ut proxime ex Augustino dicebam) multi pro defensione erroris mortui sunt. Et constat, sæpe homines mori pro doctrinis contrariis, quarum alteram falsam esse necesse est, et consequenter unum pro errore, alterum pro veritate pati; ergo ex sola passione discerni non potest veritas ab errore. Unde antiquum est in Ecclesia, hæreticos de suis martyribus gloriari, ut de Montanistis refert Eusebius, lib. 5 Histor., c. 18, et de Donatistis Augustinus, ep. 50 et 68; et Epiph. refert, quosdam hæreticos dictos esse martyrianos, quia de numero suorum martyrum valde gloriabantur. Neque solum hæretici, sed etiam ethnici et philosophi vel pro suis falsis religionibus, vel propter rempublicam, vel aliam causam humanam, et præsertim propter gloriam hominum, mortem pertinacissime tolerarunt²; ergo mors audacter tolerata non discernit causam, sed ex causa dijudicanda est. Et eadem ratione mors per se non est signum

¹ Est 9 inter 17 a Parisiensibus additos.

² Vide Tertull. in Apolog., c. 5.

